

Kommunala pensionärsrådet - Stormöte

Datum 2019-11-22
Tid Kl. 09.00 - 11.20
Plats Kommunhuset, kommunfullmäktigesalen

Närvarande

Eila Nilsson Finska föreningen
Kjell Olofsson PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Lillian Borg PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Stefan Aronson PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Christer Tarberg PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Aagoth Lögdahl PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Berit Andersson RPG, Pensionärernas Riksorganisation
Eva Wikman RPG, Riksförbundet Pensionärs Gemenskap
Ing-Britt Höglin SKPF, Svenska kommunalpengionärers Riksförbund
Maud Selinder SKPF, Svenska kommunalpengionärers Riksförbund
Wathier Svelander SPF, Sveriges pensionärsförbund
Margret Bergström SPF, Sveriges pensionärsförbund

Niklas Säwén (*ordf.*) (S) kommunstyrelsen
João Pinheiro (S) kommunstyrelsen
Tom Emanuelz (M) kommunstyrelsen
Caroline Grafström kommunsekreterare

Inbjudna

Arianne Sundman kommunfullmäktiges ordförande
Silvia Sandin Viberg socialdirektör
Karin Holmin verksamhetschef äldreomsorgen, socialtjänsten
Mats Abramson lokalstrateg, socialtjänsten

Samt 17 representanter från pensionärsföreningar i Sundsvalls kommun

1. Information om KPR

Ordförande Niklas Säwén (S) välkomnar alla och inleder stormötet med övergripande information om kommunala pensionärsrådets syfte och organisatoriska ställning. Han berättar vidare om rådets arbetsformer, bland annat att pensionärerna har förmöten för att kunna lämna inspel till presidiet inför planeringen av kommande sammanträde. Rådet har rätt att lämna remissvar på motioner till kommunfullmäktige som berör äldres situation. Under 2019 har det bildats en motionsgrupp bestående av fyra pensionärsrepresentanter som arbetar med remissvar.

Niklas berättar att många olika frågor diskuteras och behandlas på sammanträdena, bland annat har socialtjänsten en stående punkt på dagordningen. Några ämnen som diskuterats under året är fritidsaktiviteter för äldre, planer för bostadsbyggande, samlingslokaler och kollektivtrafik. Exempel på aktiviteter under året är studiebesök på äldreboenden och dialogträffar i kommundelar.

Kommunsekreterare Caroline Grafström visar hur kommunala pensionärsrådets sida på Sundsvall.se ser ut och var man kan hitta protokoll och annan information som t ex rådets arbetsordning.

2. Kommunfullmäktiges ordförande informerar

Kommunfullmäktiges ordförande **Arianne Sundman (S)** informerar övergripande om vad som är på gång i Sundsvalls kommun och samt om politiskt prioriterade områden.

Målet är att Sundsvall ska nå 100 000 invånare under 2020 och vi är nu uppe i ca 99 376 st. Det har i stort sett varit stopp i befolkningsökningen i ca 30 år men sedan ca 10 år tillbaka växer kommunen och detta har lett till ett ökat behov av bostäder.

Arianne berättar om nivån på kommunens investeringar 2015-2019. 2019 beräknas det göras investeringar för ca 700 miljoner kronor. Detta syns i staden bl a genom att det finns många byggprojekt som antingen är på gång eller där det sker detaljplanering just nu. Några av byggprojekten: nytt resecentrum, ny storbro, ny central busshållplats för att öka tryggheten och tillgängligheten. Gamla E4:an ska omvandlas till stadsgata och ett nytt centralt parkeringshus mitt emot centralstationen invigs i december. Kommande stora projekt är Logistikparken som nu har fått miljötillstånd.

Utöver kommunens investeringar satsar Trafikverket 5,1 miljarder kr i olika projekt runt om i Sundsvall fram till 2025. SCA gör också jättesatsning i regionen genom att flytta sitt huvudkontor till Sundsvall och investera 7,8 miljarder kr i ny fabrik. Det är det största bolaget i Västernorrland.

Kommunen har stora ekonomiska utmaningar. Beräknat minusresultat för 2019 är ca 50 miljoner kr.

Utmaningar framåt 2020 och framåt: Lägre skattetillväxt, befolkningstillväxt, demografisk utveckling och nivåer av investeringar.

Kommunfullmäktige har i mål och resursplan 2019-2020 med plan för 2021-2022 beslutat om en huvudprioritering: *Ett Sundsvall som håller ihop - Utjämna sociala skillnader mellan Sundsvallsborna*

Prioriteringen innebär att alla sundsvallsbor ska ha likvärdiga förutsättningar att leva ett bra liv. Hela kommunorganisationen ska bidra aktivt för att utjämna sociala skillnader i levnadsvillkor. Ett mål är att öka den kommunala närvaron i Indal-Liden samt göra särskilda satsningar i Bredsand där många lever i utanförskap. I dessa områden skapas också lokala råd där lokala förtroendevalda och representanter från förenings- och näringsliv kan diskutera och prioritera insatser som behövs i områdena. Det har gjorts en analys över bostadsområden med utmaningar. För dessa områden tas det fram områdesplaner i vilka utpekade nämnder eller bolag är ansvariga för samordning och uppföljning samt att upprätta en aktivitets- och tidsplan.

Den 28 oktober 2019 beslutade kommunfullmäktige att ge kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag på förändringar i kommunens verksamheter som innebär en sänkning av kommunens kostnader med 300 milj kr vid slutet av år 2021. Förslagen måste ta hänsyn till:

- att den av kommunfullmäktige beslutade huvudprioriteringen om minskade skillnader i levnadsvillkor ska kunna genomföras,
- att de särskilda satsningar på personalbemanningen inom äldreomsorgen som beslutats av kommunfullmäktige inte ska minska,
- att andelen behöriga lärare inom kommunens förskolor och grundskolor inte ska minska,
- möjligheten att motverka klimatförändringar, samt
- att ingen skattehöjning genomförs

De kommunala bolagen har även fått i uppdrag att minska kostnaderna med ca 100 miljoner kr inom samma tidsram. Förslag på kostnadsreduceringar och konsekvensbeskrivning ska tas fram och sammanställas av moderbolaget Stadsbacken AB.

Ordföranden Niklas påtalar att detta uppdrag såklart kommer kräva tuffa förslag till beslut för att kunna minska kostnaderna. Han påtalar att innan beslut kommer pensionärsrådet att få ta del av de förslag som arbetas fram som har direkt påverkan på äldre.

Arianne avslutar med några positiva saker som gäller Sundsvall. Kommunen har fått utmärkelsen "Sveriges vackraste stad" och blivit utsedd till Sveriges friluftskommun

2018. Den 23 augusti 2021 fyller Sundsvall 400 år och detta ska firas på olika sätt under hela året men särskilt festligt blir det såklart på själva födelsedagen.

Fråga ställs om varför Indal Liden är ett särskilt utpekat område. *Niklas svarar* att detta har gjorts utifrån en undersökning om olika områden i kommunen. Indal-Liden är tydlig landsbygdsområde med vikande befolkningsunderlag. Det ser inte alls likadant ut i t ex Stöde. Bredsand är utpekat utifrån att det är ett område som bl a har hög arbetslöshet.

Fråga ställs om den nya vård- och omsorgsnämnden. *Niklas* beskriver hur individ- och arbetsmarknadsnämnden (IAN) och vård- och omsorgsnämndens (VON) uppdrag kommer se ut. T ex kommer familjeomsorgen flytta över till IAN från nuvarande socialnämnden och VON hanterar äldreomsorg och LSS.

Fråga ställs om skolnedläggningar och eventuella kostnader för dessa. *Arianne svarar* att det förs dialogmöten runt om i kommunen och att barn- och utbildningsnämnden inte har tagit ställning till frågan om eventuella nedläggningar än. Ordföranden Niklas beskriver den ekonomiska bakgrunden till förslaget från förvaltningen. Han tipsar om en sida på sundsvall.se om skolstruktur där man kan hitta mer information om detta.

Fråga ställs om målet att det ska vara lika förutsättningar i olika kommundelar och hur det kommer återspegla byggnationer av äldreboenden. *Arianne* hänvisar till den genomgång av prognos på äldreboende som socialtjänsten ska hålla under nästa punkt på stormötet.

Fråga ställs om kommunen och dess ekonomi kopplat till föreningslivet. Föreningarna lägger ner stort arbete på att fylla i olika blanketter. Det måste väl även vara förknippat med stor administrativ kostnad även för kommunen att hantera alla blanketter. *Niklas svarar* att han tar med sig synpunkten, som ligger under kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområde.

3. Information från socialtjänsten

Socialdirektör **Silvia Sandin Viberg** och **Karin Holmin**, verksamhetschef äldreomsorgen inleder med att informera om testet med trygghetskameror för natttillsyn som genomförts 2018-2019.

Ett av målen i mål och resursplanen är att med stöd av digitalisering och välfärdsteknologi öka självständigheten, delaktigheten och tryggheten öka bland de brukare som har insatser från socialtjänsten Syftet med testet var att erbjuda medborgare med behov av natttillsyn ett alternativ till fysiska besök av omvårdnadspersonal. Personerna som valt att testa har själva bestämt om all tillsyn ska ske via kamera eller om t ex ett av två tillsynsbesök/natt ska ske via trygghetskamera.

Testet har gjorts i liten skala med totalt sex kameror och inte på äldreboenden utan i ordinära boenden. Kameran startar vid ett visst tillfälle som man har kommit överens om. Personen bestämmer alltså själv hur ofta tillsynspersonal ska göra koll via kameran

per natt. Om man vill kan brukare ha fler eller färre tillsynstillfällen med kamera i jämförelse med hur många man skulle ha haft via personal.

De som varit med i testet och anhöriga har i överlag varit nöjda hur kamerorna har fungerat. Man har upplevt det positivt att man själv kan bestämma antal gånger som kameran ska filma per natt. Enhetschefer och personal har bidragit till lyckade lösningar. Planen är att vård- och omsorgsnämnden (VON), med stöd av utvecklingsmedel för digitalisering, ska kunna erbjuda detta som ett valbart alternativ för personer som har behov av nattillsyn.

Fråga ställs om detta är en lösning för att kunna få mindre bemanning. *Silvia svarar* att det inte ska minskas bemanning utan att detta kan frigöra tid för personalen för andra arbetsuppgifter. Det är ett försök till att hitta på andra sätt att möta olika behov.

Fråga ställs om det har gjorts någon kostnadsbesparing på införandet av kamerorna. *Karin svarar* att tidsvinsten motsvarar 1,44 heltidstjänst i månaden.

Fråga ställs om hur många brukare som har nattillsyn och om dessa inte hellre borde vara på äldreboenden istället för i egna lägenheter. *Silvia svarar* att det är ca 300 brukare har nattillsyn. Nattillsynen är ingen ersättning för tillsyn på boenden. Ofta handlar det om trygghet för de boende och deras anhöriga.

Fråga ställs om trygghetslarmen är kopplade till larmen? *Silvia svarar* att de inte är så nu men att det vore en bra idé att kunna koppla ihop detta. Hon ska kolla upp om det går att göra rent tekniskt. Det är viktigt att undersöka och samordna olika tekniska lösningar.

Niklas berättar att det också görs ett test med läkemedelsautomater ute hos brukare. Detta test ska avslutas och utvärderas och kommer rapporteras till socialnämnden.

Lokalstrateg Mats Abramson informerar om särskilt boende för äldre.

Just nu finns det 22 äldreboenden med 923 permanenta platser. Det finns 5 servicehus med 239 platser och 85 kortvårdsplatser fördelade på boendena. Totalt antal platser är 1162 st.

Mats informerar om den geografiska lokaliseringen av särskilda boenden för äldre samt visar en karta över var de särskilda boendena i centrala Sundsvall är placerade. Prognosen för framtiden visar att den äldre befolkningen kommer dominera i de centrala delarna av kommunen.

Uppskattningsvis behöver ca 380 st nya äldreboendeplatser tillskapas mellan åren 2021-2030 och Mats visar SCB:s prognos för behov av särskilt boende för äldre över 80 år i de olika kommundelarna. Om man utgår ifrån SCB:s befolkningsprognos och att behovet av platser är oförändrat jämfört tidigare år innebär det att det behöver göras en anpassning av andelen äldreboendeplatser, i förhållande till befolkningen, som är i nivå med jämförbara kommuner. Dessutom bör man utreda och anpassa befintliga särskilda boenden för äldre för att kunna möta framtidens behov.

Mats berättar att personer som bor på äldreboenden idag har relativt stora vårdbehov. Det gäller att i framtiden se över de typer av boendeformer som även passar de äldre som inte har stora vårdbehov. Förvaltningens bedömning är att utöka trygghetsboenden och ha en strategisk styrning mot att möjliggöra att fler personer över 65 år kan ha hemtjänst i ordinärt boende eller i trygghetsboende. Dessutom kan man behöva utöka avlastningsplatser för anhöriga som lever med någon som har stora behov av omvårdad. Det kan bli nödvändigt att avveckla ett antal boenden p g a det krävs alltför kostsamma renoveringar och istället bygga ut driftekoniskt optimala äldreboenden. Det är såklart en utmaning att våga göra prioriteringar.

Mats redogör för ett antal faktorer som kan påverka prognosen av äldreboendeplatser:

- Resurserna inom hemtjänsten
- Tillgången till alternativa boendeformer på bostadsmarknaden såsom exempelvis trygghetsboende, plusboende m.m.
- Socialtjänstens möjligheter att genom olika insatser avlasta anhöriga
- Samarbetet med landstinget Västernorrland och sjukvårdens resurstillgångar i form av rehabiliteringsinsatser och vårdplatser
- Det förebyggande arbetet i form av rehabiliteringsinsatser och bostadsanpassningar i ordinärt boende
- Medicinska framsteg, exempelvis mediciner mot utvecklandet av Alzheimer
- Tillgången till välfärdsteknik för stöd i det vardagliga livet

4. Dialog med KPR

Ordföranden inleder med en kort introduktion till punkten om de två frågor som kommit upp i KPR under hösten där rådet vill inhämta synpunkter från deltagarna i stormötet. Det gäller ordet "brukare" inom äldreomsorgen och om kommunens kommunikation med äldre. Deltagarna i stormötet delar in sig i mindre grupper och diskuterar nedanstående frågor:

Många pensionärsorganisationer vill sluta använda ordet "Brukare" i äldreomsorgen. Vilket begrepp tycker ni kommunen bör använda när man beskriver personer som tar del av äldreomsorgen?

Återkoppling från gruppdiskussioner:

Det råder delade meningar om ordet "brukare" då någon uttrycker att det *inte* är ett problematiskt namn och andra tycker att det inte alls bör användas. Förslag på benämning istället för brukare: "Omsorgstagare" eller "Boende" (om dem som bor på äldreboende). Många uttrycker att det är svårt att hitta ett bra namn. Ett förslag är att ha en "tävling" då allmänheten får komma med förslag på benämning. Ett annat förslag är att helt ta bort ordet "brukare" och inte använda något begrepp över huvud taget. Någon uttrycker att de inte bör kallas "kund" eller "användare" i alla fall.

Kommunen har testat olika modeller för att nå ut med information till äldre Sundsvallsbor (ex. en tidning & seniordag). Vad tror ni är det bästa sättet att nå ut med information till Sundsvalls äldre och vilken information efterfrågas?

Återkoppling från gruppdiskussioner:

Flera uttrycker att det inte finns något "bästa" sätt att nå ut utan alla kanaler är viktiga. Man måste dock ha i åtanke att alla inte har internet. Flera tycker att det är synd att tidningen 65+ försvann och att den bör återinföras. Kommunen kan ta hjälp av alla föreningar som har hemsidor för respektive organisation och medlemsmöten ger möjlighet att nå upp till ca 10 000 pers som är med i olika pensionärsföreningar. Digital information är bra men det bör också finnas någon form av skriftlig information som inte är digital. Förslag lämnas om att regelbundet visa information för äldre på särskild plats på kommunens hemsida. Information i gratistidningen Sundsvallsnyheter vore bra sätt att nå många. Seniordagen är bra och bör arrangeras minst vartannat år. En gemensam kanal att föra ut information från alla pensionärsorganisationer vore önskvärt. Det vore en bra idé att använda sig mer av kommunens träffpunkter för att nå ut. Den verksamhet som bedrivs på Träffpunkten i Kvissleby är ett gott exempel på samverkan mellan kommunen och föreningar.

/Caroline Grafström

Kommunsekreterare